

VOORWOORD

BESTE LEZER

We zijn blij met je belangstelling voor het inleefproject over de Democratische Republiek Congo (DRC), bestemd voor leerkrachten en leerlingen van de derde graad van het basisonderwijs. Voor je ligt de handleiding van dit project. Daarnaast is er een mediapakket ter beschikking en voor elke leerling het onderzoeksboek 'Wonen en leven in Congo'. Ook de website congo.studioglobobebelgium.be heeft een belangrijke plaats in dit geheel.

Met dit project willen we jou en je leerlingen laten kennismaken met het dagelijks leven in de DRC. Op die manier willen we dat leerkrachten en leerlingen met een positieve open houding naar anderen kijken en openstaan voor de diversiteit in de wereld. Dat kan helpen om meer respect, verbondenheid en solidariteit op te brengen voor mensen overal ter wereld.

We bieden je concreet, kant-en-klaar materiaal aan om in je klas aan de slag te gaan met mondiale thema's of om te werken rond duurzame ontwikkeling. In een steeds meer geglobaliseerde wereld is het belangrijk om kinderen mee te nemen in de complexe realiteit van die wereld. Met dit materiaal willen we leerlingen stimuleren om mee te werken aan maatschappelijke verandering. Die veranderingsdynamiek is noodzakelijk met het oog op welzijn van wie na ons komt. Met dit project willen we de leerlingen aantonen dat hun leven in België wel degelijk invloed heeft op het dagelijks leven in de DRC. Dit project wil een vertrekpunt zijn om in jouw lessen meer aandacht te besteden aan duurzame ontwikkeling. Het geeft hopelijk inspiratie om het thema blijvend in te bedden in je klaspraktijk.

Bij de uitwerking van dit project kregen we veel hulp: van mensen in België, maar ook van heel wat mensen in de DRC. Vooral de families en/of gemeenschappen waar we mochten verblijven en het collectief van Congolese striptekenaars waar we mee samenwerkten, maakten het een boeiend werkproces. Alle mensen met wie we samenwerkten, willen we uitdrukkelijk bedanken.

HET TEAM VAN STUDIO GLOBO ANTWERPEN

INLEIDING

EÉN WERELD

'De wereld is een dorp geworden', hoor je weleens. En die wereld zit sowieso al in je klas. Ze komt bovendien vliegensvlug je klas binnen. Via televisie, internet en andere media worden je leerlingen dagelijks geconfronteerd met nieuws uit verre landen. Wanneer ze de supermarkt binnenstappen, zien ze voedingsmiddelen die soms duizenden kilometers afleggen voor ze op hun bord belanden. De kleren die je leerlingen dragen, worden hoogstwaarschijnlijk ergens in Azië in bulk geproduceerd. De palmolie in chocolade of shampoo wordt vermoedelijk gewonnen uit het Congolese regenwoud. Dit proces van globalisering kan door ons verduurzaamd worden. In België kunnen we dit proces op een positieve manier beïnvloeden. Hierdoor kunnen we ervoor zorgen dat kleding uit Azië niet noodzakelijk in slechte werkomstandigheden of op een milieuvriendelijke manier worden gemaakt. Ons consumptiegedrag in België heeft wel degelijk gevolgen voor mensen elders ter wereld.

Door globalisering wordt onze samenleving nog meer en meer gekenmerkt door diversiteit. Termen als multiculturaliteit, interculturaliteit, superdiversiteit en migratie zijn schering en inslag. De aanwezigheid van verschillende culturen en tradities biedt veel kansen voor een vruchtbare uitwisseling tussen mensen. Toch is diversiteit vaak een bron voor sociale uitsluiting, ongelijkheid en onrechtvaardigheid. Heel veel mensen die in dat grote dorp – de wereld – leven, krijgen helemaal niet evenveel kansen als anderen. Er is niet langer een geografische opdeling tussen Noord en Zuid met verticale schotten tussen landen en landengroepen. Wat we vandaag zien, is één wereld met een horizontale kloof van groeiende ongelijkheid die door alle landen heen loopt.

VERBONDENHEID EN EEN OPEN HOUDING

“Onze geglobaliseerde wereld stelt ons voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen. Maar op die uitdagingen bestaan antwoorden. Die liggen niet in het aanwakken van angst, haat of argwaan, maar zijn erop gericht mensen en gemeenschappen dichter bij elkaar te brengen.”¹

Ook je leerlingen worden zich bewust van die geglobaliseerde wereld. Als leerkracht draag je hierin verantwoordelijkheid, samen met allen die betrokken zijn in de opvoeding van kinderen. Het is een enorme uitdaging om de angst voor het onbekende niet aan te wakkeren, maar een gevoel van *verbondenheid* te creëren en het dichter bij elkaar brengen van gemeenschappen te stimuleren. We zijn allemaal mensen en er is meer dat ons verbindt dan wat ons onderscheidt van elkaar. Die verbondenheid stapt af van een wij-zij-denken en draagt bij tot gelijkwaardigheid en vertrouwen. Ze vormt de basis van een respectvolle, gelijkwaardige houding ten opzichte van anderen.

Door je leerlingen met een *open houding* te laten kijken naar alles wat vreemd voor hen lijkt, laat je hen oefenen in allerlei competenties om positief om te gaan met diversiteit. Zowel binnen onze eigen samenleving als wereldwijd. Vaak is een correctie op de *beeldvorming* noodzakelijk, die veralgemeningen of stereotypen doorprijkt. Ga eens na welke beelden de media jou van de DRC toont en je beseft dat dit beeld niet volledig, maar voornamelijk negatief wordt ingevuld. Een open houding stimuleren gaat in tegen racisme en discriminatie. Een antwoord bieden op discriminatie en racisme is een van de uitdagingen van de 21e eeuw voor de toekomstige generatie.

¹ Bron: Herman Van Rompuy (2009). In De standaard van 14 oktober 2009, p. 4

MAATSCHAPPELIJKE VERANDERING VOOR EEN SOLIDAIRE EN DUURZAME WERELD

Onze wereld staat voor een aantal uitdagingen: ons consumptiegedrag in België of andere machtige landen stelt grenzen aan de draagkracht van onze aarde. Het verlangen naar 'meer' of 'groter' is onhoudbaar en onrechtvaardig. Een omschakeling naar een duurzame manier van leven is noodzakelijk met het oog op het welzijn van onze toekomstige generaties hier en elders in de wereld. Hierin staan méér mens, méér samenleving en méér zorg voor onze aarde centraal. We stellen onze eigen levensstijl in vraag. Wereldwijd maken groepen mensen gedurfde keuzes: in de DRC werken mensen aan maatschappelijke verandering en ook in België tonen duurzame initiatieven, zoals repair cafés, letsen, cohousing, upcycling en sharing, dat verandering mogelijk is.

Structurele maatschappelijke verandering vraagt inzet en engagement van iedereen – persoonlijk of liever nog als gemeenschap. Door onze krachten te bundelen en onze engagementen samen te brengen, maken we de ketting sterker. Het vraagt een geduldige opbouw en impulsen die leerlingen, van jongs af aan, kunnen aanzetten tot een levenshouding van verbondenheid en solidariteit.

We willen leerlingen ervan bewust maken dat ook zij verantwoordelijkheid dragen voor onze wereld. Niet door de schuld of verantwoordelijkheid te veel bij individuen te leggen, maar door als groep te werken aan solidaire en duurzame attitudes. Een inleefproject als 'Wonen en leven in Congo' kan een interessante basis zijn om van de leerlingen in je klas betrokken mensen te maken en hen positief te leren omgaan met diversiteit.

JIJ EN IK IN DE WERELD

Het is moeilijk om jezelf los te zien van het geheel. We maken deel uit van de éne wereld waar we wonen en leven. Daarom komen in dit project drie perspectieven in beeld: de DRC, de wereld en jouw eigen leefwereld.

In alle hoofdstukken is er aandacht voor informatie over het dagelijks leven in de DRC. Toch is dit slechts een typevoorbeeld voor wat er zich in de wereld afspeelt. Naarmate we vorderen met het project kiezen we bewust voor een ruimer perspectief. Een aantal tendensen die in de DRC voorkomen, zijn eigenlijk wereldwijde tendensen (bijv. waterschaarste of ontbossing).

De actiecomponent in elk hoofdstuk stuurt aan om te kijken naar de eigen leefwereld. Wat kan ik doen om mee te werken aan een duurzame wereld? Want zowel jij als ik maken deel uit van deze éne wereld. Het is ieders taak om daar zorgzaam mee om te gaan, zowel met de mensen die er wonen als met de omgeving waarin we wonen.

PRAKTISCH

Verloop

Deze handleiding maakt deel uit van het inleefproject 'Wonen en leven in Congo'. Dat project bestaat uit vier stappen.

Stap 1 – Vormingstraject voor de leerkracht

Voor je met je klas aan dit inleefproject deelneemt, volg je eerst een vormingstraject bij Studio Globo. Dat traject ziet er als volgt uit:

- A. Kennismaking met het lespakket en het inleefatelier
- B. Verdieping van relevante thema's die bij het lespakket aansluiten
- C. Verbreding van het domein mondiaal en intercultureel leren

Stap 2 – Voorbereiding in de klas

Je bereidt de leerlingen voor op het inleefatelier aan de hand van hoofdstuk één tot en met vijf. Vier leeftijdsgenoten – Helena, Marie, Nico en Elie – begeleiden de leerlingen door hun onderdompeling in de Democratische Republiek Congo (DRC). Ze vertellen hen meer over het dagelijks leven en leggen verbanden met cultuur en actuele mondiale thema's als klimaatverandering, duurzame voeding, toegang tot water en ontbossing.

Stap 3 – Bezoek aan het inleefatelier

Tijdens het inleefatelier kruip je samen met de leerlingen in de huid van een inwoner van de stad Kinshasa of van het dorp Sia. Jullie ervaren gedurende drie uur het dagelijks leven in de stad of op het platteland.

Stap 4 – Nawerking in de klas

Aan de hand van hoofdstuk zes kunnen de leerlingen hun indrukken en ervaringen uit het inleefatelier verwerken. Die ervaringen dienen vervolgens als opstap om een activiteit over beeldvorming en duurzaamheid af te werken.

Materialen

Handleiding

Deze handleiding is je leidraad door het project. Je vindt er alle informatie die je nodig hebt voor de voorbereiding, het bezoek aan het inleefatelier en de verwerking in de klas.

De eerste vijf hoofdstukken bieden je de nodige informatie en lesaanwijzingen om het inleefatelier met je leerlingen voor te bereiden. Die voorbereiding neemt ongeveer vier halve dagen in beslag. Elk hoofdstuk is op dezelfde manier opgebouwd: opzet van de les, doelstellingen, goed om te weten en opbouw van de activiteiten. Bij elk hoofdstuk vind je belangrijke informatie in het luik 'Goed om te weten'. Het is aangeraden om die te raadplegen terwijl je het project voorbereidt. Wil je nog meer weten, dan verwijzen we je door naar congo.studioglobob.be. Daar vind je de nodige informatie over het bezoek aan het inleefatelier.

In hoofdstuk zes vind je een leidraad om de inleefervaringen van de leerlingen na het bezoek te verwerken. Voorzie ongeveer één halve dag voor die activiteit.

Onderzoeksboek

Elke leerling heeft een exemplaar van het onderzoeksboek nodig. Er is ook een exemplaar voor de leerkracht voorzien bij de handleiding. Leerlingen kunnen in het onderzoeksboek lezen, foto's bekijken en opdrachten maken tijdens de voorbereiding en nawerking in de klas.

TIP Op de website vind je het onderzoeksboek ook als pdf-bestand, zodat je het kan projecteren in de klas.

Mediapakket

Je huurt het mediapakket ten minste voor twee weken. Dat pakket bevat didactische materialen die je nodig hebt tijdens de voorbereiding in de klas. Voor de nawerking heb je het mediapakket niet meer nodig, zodat je het de dag van je bezoek terug kunt meenemen naar Studio Globo Antwerpen.

Website: congo.studioglobob.be

De website is een belangrijk onderdeel van dit project. Er is een gedeelte voor de leerkracht en een gedeelte voor de leerlingen. Naast de digitale versie van een aantal documenten uit het mediapakket en de handleiding vind je hier ook een projectschema, audiovisueel materiaal, extra informatie bij de verschillende hoofdstukken en een overzicht van de eindtermen en leerplandoelen waar je via dit project aan werkt. Ook de interactieve kaart bij hoofdstuk twee én de leerpaden waar de leerlingen in hoofdstuk drie mee aan de slag gaan, tref je er aan.

1

MBOTE!
BONJOUR
CONGO!

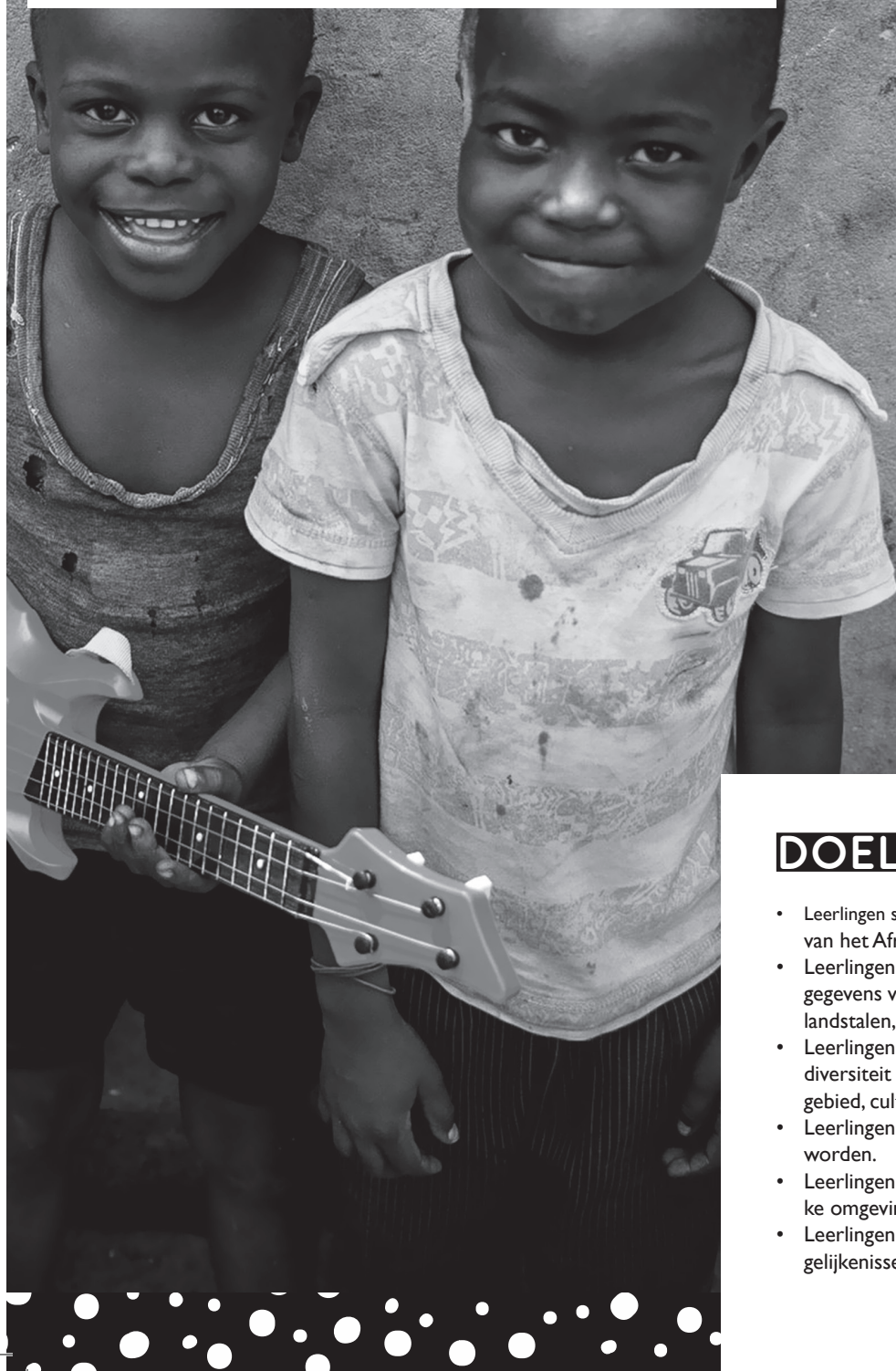

OPZET VAN DE LES

In dit hoofdstuk komen de leerlingen te weten dat Studio Globo hen contacteerde en hen het postpakket bezorgde. Ze worden uitgenodigd om samen met vier jonge onderzoekers – Helena, Marie, Nico en Elie – in te zoomen op twee landen: de Democratische Republiek Congo (DRC) en België. In de loop van het onderzoek zal duidelijk worden dat er een aantal gelijkenissen, maar ook een aantal verschillen zijn in het dagelijks leven van de mensen op die twee plekken.

Dit hoofdstuk is de eerste kennismaking met de DRC. De leerlingen komen meer te weten over de geografie van het land, de hoofdstad Kinshasa en de band met onze eigen hoofdstad Brussel, de verschillende talen en de munt. Die algemene informatie is noodzakelijk als voorbereiding op de volgende hoofdstukken. Het geeft een beeld van de grote diversiteit van dit gigantische land, zowel in talen als in landschappen.

We geven kort informatie over een aantal thema's die nadien niet in de diepte uitgewerkt worden.

DOELSTELLINGEN

- Leerlingen situeren de DRC op een wereldkaart en op een kaart van het Afrikaanse continent.
- Leerlingen vergelijken enkele geografische en demografische gegevens van de DRC met die van België (bijv. inwonersaantal, landstalen, tijdszone)
- Leerlingen verwoorden dat de DRC een land is met grote diversiteit (bijv. regio's en landschappen, stedelijk versus landelijk gebied, cultuur en tradities).
- Leerlingen benoemen de twee munten die in de DRC gebruikt worden.
- Leerlingen benoemen gelijkenissen en verschillen in de stedelijke omgeving tussen de DRC en België.
- Leerlingen illustreren aan de hand van een voorbeeld de gelijkenissen tussen Matongé in de DRC en Matongé in België.

GOED OM TE WETEN

De officiële naam voor Congo is Democratische Republiek Congo. Omdat dit nogal een lange benaming is, korten de Congolezen dat af naar RDC, RD Congo of Congo-Kinshasa.

TIP In deze handleiding voor de leerkracht gebruiken we de Nederlandstalige afkorting DRC. Gebruik voor de leerlingen echter de term 'Congo'. Die gebruiken we ook als benaming in het onderzoeksboek.

Er zijn twee Congo's op het Afrikaanse continent, die daarboven buurlanden van elkaar zijn: de Republiek Congo (Congo-Brazzaville) en de Democratische Republiek Congo (Congo-Kinshasa).

De DRC is tachtig keer groter dan België. De oppervlakte bedraagt 2.344.858 km².

De DRC grenst aan de Atlantische Oceaan, Republiek Congo, Centraal-Afrikaanse Republiek, Zuid-Soedan, Oeganda, Rwanda, Oeganda, Tanzania, Zambia en Angola.

De evenaar loopt dwars door het land.

De landschappen die je in Congo ziet, zijn enorm divers: bergen, heuvels, savanne en regenwoud.

De DRC telt 67,5 miljoen inwoners (2016). Kinshasa heeft er ongeveer tien miljoen en de stad blijft maar groeien. Die bevolkingsgroei zie je trouwens in heel wat Congolese steden.

In de DRC zijn er vijf nationale talen:

- > Frans (administratieve taal)
- > Lingala
- > Swahili
- > Kikongo
- > Tshiluba

Je betaalt er met de Congolese frank en Amerikaanse dollars.

Matongé is een wijk in Kinshasa, maar ook in Brussel.

De DRC werd tussen 1885 en 1960 bestuurd door Belgische gezanten: eerst door koning Leopold II van België en vervolgens door het Belgische Parlement.

OPBOUW VAN DE ACTIVITEITEN

VOORAF:

Tijdsverloop

Klaarzetten

Open de website. Klik door naar hoofdstuk één.

15'

INSTAP

- > Zet het filmpje 'Mboté! Bonjour Congo!' open.
- > Spreek eventueel af wie het postpakket, meer bepaald het mediapakket, bezorgt aan jouw klas (bijv. directeur, secretariaatsmedewerker).
- > Print eventueel de materialen voor klasaankleding (foto's onderzoekers, vlag en kaarten).

30'

KERN

- > Leg de verbeter sleutels op een aparte tafel klaar.
- > Voorzie atlassen en kleurpotloden.
- > Voor de opdracht 'Tien voor taal' moeten de leerlingen op de website kunnen om iets te beluisteren.
- > Print de prijslijst voor opdracht 'Kassa kassa'.

5'

SLOT

Materiaal	Website	Onderzoeksboek	Mediapakket	Zelf voorzien
<u>INSTAP</u>	Filmpje 'Mboté! Bonjour Congo!' Printbladen: foto's onderzoekers, kaart Congo, kaart Afrika en vlag Congo	p. 3	Postpakket	
<u>KERN</u>	Luisteropdracht 'Tien voor taal' Printblad 'Kassa, kassa'	p. 4-9	Verbetersleutels	Kleurpotloden Atlas
<u>SLOT</u>				

INSTAP: OP ONDERZOEK

Timing:

15'

Verloop:

1. Laat iemand een postpakket bezorgen in jouw klas. Probeer nog zo weinig mogelijk te verklappen door zelf de 'onwetende' te spelen. Vertel dat je onlangs gecontacteerd werd door iemand die je niet kende. Die persoon vertelde dat er een postpakket onderweg was naar jullie klas. Blijkbaar is dat nu aangekomen.
2. Bekijk het postpakket aandachtig voor je het opent.
Mogelijke vragen:
Vanwaar komt dat postpakket? Wie heeft het verstuurd (verwijs naar het logo)? Herkent iemand het logo of heeft iemand dit ooit eerder gezien?
3. Op het postpakket staat op de bovenzijde de boodschap 'VERTROUWELIJKE INFORMATIE' en het werd ondertekend met enkele onbekende namen.
Mogelijke vragen:
Kent iemand een van deze personen (ooit hun naam al gehoord)? Wie weet wat 'vertrouwelijke informatie' betekent?
4. Zeg dat die onbekende persoon jou ook het adres van een website doorstuurde. Ga naar de webpagina waar het filmpje klaarstaat. Start het filmpje 'Mbote! Bonjour Congo!'.

Korte inhoud van dit fragment:

De onderzoeker van Studio Globo vertelt over het onderzoek waar ze momenteel aan werken. Daarbij kijken ze naar de wereld waarin jij en ik wonen. Studio Globo stelde vast dat er heel wat gelijkenissen zijn tussen ons dagelijks leven en dat van mensen op andere plekken op de wereld. Toch zien ze ook verschillen in hoe we die zaken beleven of hoe ze verlopen.

Studio Globo plant een nieuw onderzoek, waarbij ze op ontdekking gaan in de Democratische Republiek Congo (DRC). Dat gebeurt samen met vier jonge onderzoekers: Helena, Marie, Nico en Elie. Na een korte voorstelling van wie ze zijn, roepen die vier kinderen de hulp van de klas in om mee te werken aan het onderzoek. De leerlingen krijgen de opdracht om eerst wat meer algemene informatie over de DRC te verzamelen.

5. Wanneer het fragment afgelopen is, vraag je om kernachtig samen te vatten wat ze hoorden. Deel de onderzoeksboeken uit en laat de leerlingen hun naam noteren op de voorziene plaats op de kaft.
6. Neem het onderzoeksboek op p. 3. Vertel dat in het fragment elk kind een uitspraak deed dat verband houdt met de vier natuurelementen (lucht, aarde, water of vuur), die in het onderzoek aan bod komen. Laat hen de naam van de vier jonge onderzoekers noteren bij de juiste uitspraak.

EXTRA

Hang een foto op van de vier onderzoekers. Geef ze een centrale plaats in de klas. Je kan die plek nog verder aankleden met een kaart van Afrika of van de DRC, of met andere voorwerpen (bijv. een vlag van de DRC).

KERN:
ONTDEK DE DEMOCRATISCHE
REPUBLIEK CONGO

Timing:

30'

Verloop:

1. Verdeel de leerlingen in duo's. Vertel hen dat ze per duo vijf opdrachten over Congo zullen uitvoeren aan de hand van p. 4-9 in het onderzoeksboek. Hierdoor verzamelen ze algemene informatie over Congo.
 - A. Congo in kaart
 - B. Tien voor taal
 - C. Van Matongé tot Matongé
 - D. Métropole Kinshasa
 - E. Kassa kassa!
2. Voor elke opdracht krijgen ze zes minuten. Spreek een signaal af, zodat de leerlingen weten wanneer ze aan de volgende opdracht moeten beginnen.
3. Zorg ervoor dat niet alle groepjes met dezelfde opdracht beginnen. Verdeel de duo's over de vijf opdrachten. Op die manier zijn er altijd voldoende verbeter sleutels. Geef instructies over het gebruik van de computer bij de opdracht 'Tien voor taal'. Laat de fiche met de prijslijst zien.
4. Toon de leerlingen waar de verbeter sleutels liggen. Die mogen ze nemen als hun opdracht af is.

SLOT:
EEN DIVERS LAND

Timing:

5'

Verloop:

1. Vraag de leerlingen of ze zich Congo zo voorgesteld hadden. Verwijs eventueel naar de grote diversiteit qua regio's of landschappen, het contrast tussen stedelijk en landelijk gebied, de vele landstalen, enz.
2. Laat de leerlingen kort vertellen welke informatie ze leuk of verrassend vonden. Zien ze gelijkenissen met België?

